

КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ, РЕЦЕНЗІЇ

Оксана Басса

РЕМІНІСЦЕНЦІЇ НАУКОВО-МИСТЕЦЬКОЇ ПОДІЇ У ЛЬВОВІ

Визначною подією кінця 2019 року для Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка стала **Міжнародна науково-творча конференція «Знакові постаті камералістики: до ювілейних дат»**. Зініційована кафедрою камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка, конференція була приурочена до 175-ліття нашої Альма Матер та стала знаменною не лише для Академії, а й для науковців, фахівців і всіх зацікавлених слухачів.

Конференції передувала надзвичайно кропітка, дуже важлива організаційна робота. Солідна афіша з раритетними фотографіями видатних камералістів та реклама в засобах масової інформації спричинили вичерпну інформацію про час, місце та тематику заходу. Потужна інформаційна кампанія, яку провела кафедра камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка та її ідейний рушій – доцент Ніна Орестівна Дика, призвела до логічних здобутків у вигляді виданого збірника тез – **ЗНАКОВІ ПОСТАТІ КАМЕРАЛІСТИКИ: ДО ЮВІЛЕЙНИХ ДАТ** вже на час проведення конференції, програмок науково-творчої конференції та іменних СЕРТИФІКАТІВ учасників конференції, підписаних ректором ЛНМА імені М. В. Лисенка, професором І. М. Пилатюком.

До організаційних надбань належить і візуалізація виступів доповідачів у часі конференції та пряма трансляція виступів усіх учасників (відповідальна – Анна Шкільнікова, композитор, фахівець по зв'язках із громадськістю у ЛНМА імені М. В. Лисенка), що забезпечило комплексну панораму проведення науково-мистецької події.

З привітальним словом виступив ректор Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, професор Ігор Пилатюк, який наголосив на важливості та актуальності представленої тематики конференції. Відродження незаслужено забутих артефактів минулого і вшанування видатних камералістів сьогодення, пропагування музичних шедеврів та духовне осмислення національних потреб культурного буття, найрізноманітніші проблеми камерно-інструментального виконавства в ракурсі історії, теорії та педагогіки – такі питання постали в колі наукових зацікавлень і розвідок близько 80 музикознавців з різних міст України (Києва, Львова, Одеси, Харкова, Сум, Івано-Франківська, Дрогобича), Німеччини та Польщі – і знаних, і тих, хто робить перші кроки в царині науки музикознавства.

З чималим піднесенням проф. Тереса Мазепа презентувала вітальне слово ректора Інституту музики Жешівського університету д-р габ., професора Мірослава Димона і проректора Колегіуму гуманітарних наук Жешівського університету д-р габ., професора Павела Грати адресоване ректору ЛНМА ім. М. В. Лисенка п. І. М. Пилатюку, а також учасникам конференції. В ньому зазначалося про вагомість і

значимість діяльності Музичної академії у культурно-мистецькому житті Львова ще з часу її створення. Професорсько-викладацька еліта Академії виховувала і надихала особистим прикладом наступні покоління музикантів, виконуючи щодня свою просвітницько-ідейну місію.

Зробивши екскурс в історію спільного музикування у Львові «від салону до концертного залу», Тереса Мазепа прослідкувала етапи його становлення від кінця XVIII до першої половини XIX століття. З розвитком музичного інструментарію, значною популяризацією салонних і домашніх концертів та актуалізацією композиторської та виконавської творчості в нових умовах, створюється підґрунтя для систематичного мистецького життя краю. Заснування різноманітних Товариств, що влаштовували регулярні концерти, залучаючи видатних інтерпретаторів творів західноєвропейських композиторів, сприяло неабиякій популяризації камерної музики в Галичині.

Про важливий період концертно-творчого життя Львівського камерного оркестру «Академія» (від 1959 до 2019 років) розповів у своєму виступі керівник і концертмейстер оркестру (від 1992 року) проф. Артур Микитка. Оркестр характеризує надзвичайна творча активність, участь у культурно-мистецьких заходах та фестивалях України та Європи, виступи на престижних музичних сценах із всесвітньо відомими українськими і зарубіжними виконавцями, з першовиконаннями камерних творів українських композиторів та з об'ємним репертуаром «від класики до джазу».

Наукову розвідку проф. Ольги Шуміліної щодо виконавського складу *Сонати для скрипки і чембало* Максима Березовського доповнило виконання твору (Анна Станько (фортепіано) та Оріся Стецяк (скрипка)). У новому розшифрованні цифрованого басу проф. Анною Станько відчутно специфіку барокового і ранньокласичного інструментального виконавства, що не було враховано при попередніх прочитаннях (зауважимо, що попередньо реконструкцію партії чембало було здійснено відомим українським піаністом і педагогом М. Степаненком). На зміну деякій спрощеності і навіть легковажності, об'ємне звучання фортепіано в супроводі скрипки надало тембрального багатства і глибини інтерпретації прекрасним ансамблістам А. Станько і О. Стецяк.

Розвідка проф. Андрія Карпяка була присвячена майстрам камерного музикування XIX століття – Францу та Карлу Допплерам, чия музична спадщина охоплювала широку жанрову палітру, а виконавська майстерність у флейтовому дуеті була надзвичайно високою.

Музичною окрасою цьогорічної науково-практичної конференції став виступ тріо флейтистів у складі: Івана Студенця, Олега Луцика та Дарії Гудименко (під керівництвом доцента В. Старка), які виконали Рондо з Тріо № 3 Вільгельма Габріельського. Запальний, блискучий характер твору в прочитанні віртуозних інтерпретаторів був відтворений надзвичайно вдало, про що свідчили тривалі аплодисменти учасників та гостей конференції.

Про визначні постаті камерно-інструментального мистецтва минулого (на матеріалах архіву ЛНМА імені М. В. Лисенка) йшлося у виступі доц. Ірини Антонюк. Цінною частиною розвідки стала інформація, яка розміщена на ерзацах прижиттєвих видань творів численних європейських композиторів в унікальних редакціях першовидань та маргінальні записи на їхніх сторінках, які розповідають про репертуар, виконавців та місце проведення камерно-інструментальних концертів, смаки та

уподобання місцевої публіки. Аналіз нотних видань, що зберігаються в архіві бібліотеки ЛНМА імені М. В. Лисенка, дозволив дослідниці стверджувати музично-історичний факт використання українських народних пісень у квартетах ор. 20 знаменитого французького скрипаля-віртуоза П'єра Байо (1771–1842).

Провідний науковий співробітник відділу музикознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії імені М. Т. Рильського НАН України, проф. Алла Терещенко присвятила своє дослідження проблемі Становлення львівської скрипкової школи повоєнного періоду.

У середовище європейських музичних салонів ХІХ століття німецького міста Гайдельберг учасників науково-творчого форуму перенесла відеотрансляція (три відеоблоги) «Камерні ескізи музичного Гайдельбергу» (відеооператор: п. Гундольф Баерле, психолог (Гайдельберг, Німеччина)). Завдяки талановитій оповіді музикознавця, наукового працівника Музею сакрального мистецтва в м. Гайдельберг Наталії Самотос-Баерле учасники мали змогу «доторкнутися» до роялів, на яких музикували Фридерик Шопен, Роберт Шуман, Клара Вік, а також «відчутти» неповторність мистецького життя і атмосферність тодішніх концертних вечорів камерно-інструментальної музики.

На завершення роботи Пленарного засідання прозвучала доповідь доц. Ірини Чернової-Строй, присвячена артефактам камералістики в музикознавчому дискурсі Стефанії Павлишин. На прикладі досліджень монографій С. Павлишин, присвячених творчості Ч. Айвза, А. Шенберга, В. Барвінського, С. Туркевич-Лукиjanович, М. Кузана, В. Сильвестрова, доповідач наголосила на важливості камерної музики у творчості цих композиторів та особливого місця камерно-інструментального ансамблю в ній.

Плідна робота конференції була продовжена в секційних підрозділах, що стосувалися багатогранної проблематики камерального ансамблевого виконавства. Зокрема, у секції «Камерно-інструментальний ансамбль: проблеми виконавства та педагогіки» свої доповіді представили: проф. Олена Пилатюк «Значення креативної самоактуалізації в діяльності музикантів-виконавців»; проф. Оксана Андрейко «Камерно-інструментальне виконавство як естетичний феномен»; доц. Володимир Сивохіп «Фортепіанна камералістика Зиновія Лиська (до 125-річчя знаного композитора)»; доц. Анастасія Кравченко «Роль авторитету мистецької постаті в діалогових вимірах інтертекстуального творення (на матеріалах камерної музики)»; проф. Ольга Зав'ялова «Знакові постаті українського музикознавства: І. Ф. Белза, Г. Г. Гесса де Кальве, М. П. Дилецький, С. П. Людкевич, Ю. В. Малишев, О. С. Оголевиць, О. В. Сокол. До ювілейних дат» та багато інших.

У секції «Камерно-інструментальний ансамбль: жанрово-стильова специфіка» свої доповіді представили: проф. Стефанія Павлишин «Камерно-інструментальні твори Станіслава Людкевича»; доц. Тетяна Слюсар «Передумови розвитку жанру камерно-інструментальної сонати в музичному просторі Галичини»; доц. Вікторія Андрієвська «Трансформація романтичних засад мислення у фортепіанному тріо *fis-moll* Станіслава Людкевича (до 140-річчя від дня народження)»; доц. Надія Яковчук «Жанрова палітра камерно-інструментальних ансамблів Олександра Яковчука»; проф. Марія Герєга «Паритетний кларнетово-фортепіанний ансамбль на прикладі «*Suite Nostalgique*» Тараса Яценка»; викладач КССМШ імені М. В. Лисенка Дарина Харитонова «Символічна мова Б. Лятошинського як невід'ємна складова

камерно-інструментальної творчості (на прикладі Сонати для скрипки та фортепіано оп. 19)»; канд. мист.-ва Антон Пославський «Австро-німецька лінія в становленні камерно-ансамблевого інструменталізму. Камерно-інструментальний стиль А. Шенберга: «модернізація традиції»; старший викладач ЛССМШ імені С. Крушельницької Вікторія Соколовська «Камерно-інструментальна творчість Д. Є. Задора львівського періоду»; викладач Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва імені Л. Й. Утьосова Оксана Дімініяца «Бурлески Мирослава Скорика: авторське прочитання жанру»; викладач-методист ЛССМШ ім. С. Крушельницької Наталія Рішко «Камерно-інструментальна творчість Д. Мійо (до питання стилю та інтерпретації Сонати для флейти і фортепіано)»; вчитель вищої категорії ЛССМШ ім. С. Крушельницької Наталія Бурштинська «„Диптих” Юрія Ланюка в контексті музично-семантичних інтерпретацій»; доц. Жанна Дедусенко «Національна забарвленість лірики у Сонаті для скрипки і фортепіано № 1 A-dur оп. 13 Г. Форе»; доц. Катерина Черевко «Тембральні особливості камерно-інструментальних творів кінця ХХ століття (на прикладі композиції Івана Небесного «Тіні Чорної гори»); доц. Олена Жукова «Inegalite: «свінг» доби Бароко та стиль увертюри»; аспірантка ЛНМА ім. М. В. Лисенка Катерина Назаренко «Камерно-інструментальна творчість Ежена Ізаї в контексті стилевих напрямів першої половини ХХ ст.»; канд. мист.-ва Марта Карапінка «Жанрово-семантичні особливості Сонати для альту і фортепіано «Pastorale» Богдани Фроляк»; викладач ХНУМ ім. І. П. Котляревського Дар'я Кутлуєва «Стильові модальності фортепіанного квартету у творах К. М. Вебера та Ф. Мендельсона»; студентка ТКФ ЛНМА ім. М. В. Лисенка Тетяна Павлів «Камерно-інструментальна творчість Миколи Ластовецького (на прикладі «Гаївок» для струнного оркестру)»; магістрантка, викладач ДМК імені В. Барвінського Юліана Бурда «Сюїта in C для віолончелі і фортепіано Богдани Фроляк в контексті львівської камерної музики ХХІ століття».

Атмосфера особливої мистецької праці панувала в секції «Камерно-інструментальний ансамбль: Творчі портрети в історичному просторі», де кожен брав на себе відповідальність за певну суб'єктивність розкриття питання і, персоналізуючи власне ставлення до висвітлення поставленої проблеми, сприяв поліфонічності проекту. Про забуту постать першої камеральної оперної співачки (сопрано) Єлизавети Білоградської (1739 – після 1764), яка також майстерно володіла грою на клавесині та камерну музику часів гетьмана Кирила Розумовського розповіла проф. Наталія Свириденко. Науковець дослідила життєвий і творчий шлях композиторки, доньки Тимофія Білоградського (народився в Україні на початку ХVІІІ століття), ще з часів її навчання в Глухівській співацькій капелі, простежила етапи її творчого формування. Цікаво довідатися, що Є. Білоградська виступала в головній ролі в опері «Цефал і Прокріс» (1755), створеної італійським композитором Ф. Арайя на лібретто О. Сумарокова за участі співаків капели графа Кирила Розумовського. Свою доповідь Народна артистка України прикрасила незабутньою інтерпретацією «Варіацій на тему Менуету Штарцера» [композитор Йозеф Штарцер працював впродовж 1759–1764 рр. на посаді придворного капельмейстера] – єдиного взірця українського музичного рококо, написаного Єлизаветою Білоградською приблизно на поч. другої пол. ХVІІІ століття. Інтерпретація занурила слухачку аудиторію у світ вишуканої музичної орнаментики і придворної пишності.

Важливими для популяризації і пам'яті славних імен галицьких камералістів стали виступи учасників конференції, які у своїх доповідях окреслили творчі шляхи видатних особистостей, їхні науково-педагогічні принципи, чималий репертуар, географію концертних виступів, виконавський стиль та творчу манеру індивідуальної виконавської інтерпретації. З великим пієтетом та шанобливою повагою розказували про своїх Педагогів – проф. Юрій Соколовський «Олександр Якович Вайсфельд у контексті становлення українського скрипкового виконавства та педагогіки (до 100-річчя від дня народження); доц. Ніна Дика «Скрипалька Лідія Цьокан-Савицька і Львівське фортепіанне тріо: віхи творчості»; доц. Марія Липецька «Знакова постать львівської камералістики: Ярослава Матюха (або Камерне слово про Ярославу Матюху); доц. Оксана Басса «Видатна галицька ансамблістка та концертмейстер Анна Станько». Варто наголосити, що всі доповіді були збагачені елементами візуалізації, а це спонукало до жвавого спілкування, дискусії.

Зробивши екскурс у тематичну наповненість заявлених доповідей на особливу увагу претендують дослідження – в. о професора кафедри камерного ансамблю НМАУ ім. П. І. Чайковського Тетяни Моргунової «Ансамблеві відкриття Михайла Степаненка»; професора кафедри камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка Роксоляни Залеської «Мистецький портрет знаної камералістки Дарії Залеської-Колесси в спогадах, світлинах, рецензіях»; кандидата філософських наук (Ph. D), архітектора, доцента кафедри ДООА Інституту архітектури НУ «Львівська Політехніка» Орести Ремешило-Рибчинської «Мистецькі постаті львівських камералістів Ігора та Тараса Ремешило у фотоспогадах і рецензіях»; солістки симфонічного оркестру Львівської філармонії, скрипальки Діни Москвіт «Постать Арсенія Миколайовича Котляревського: людина, музикант, педагог»; доцента, в. о професора кафедри камерного ансамблю ОНМА імені А. В. Нежданової Наталії Лаврик «Від визнання до забуття. Вернер – капельмейстер Естергазі»; кандидата мистецтвознавства, Заслуженого артиста України, доцента кафедри скрипки ЛНМА імені М. В. Лисенка Назарія Пилатюка «Знакова постать скрипаля Богодара Которовича в дзеркалі епохи»; др. габілітованого, професора Жешувського Університету Гжегоша Оліви «Діяльність акордеонного квінтету «Ambitus V» Інституту Музики Жешувського Університету»; музикознавця, голови Дрогобицької організації НСК України, викладача вищої категорії ДМК ім. Василя Барвінського Володимира Грабовського «У просторі камерної музики: про Святослава Крутикова»; кандидата мистецтвознавства, старшого викладача кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка Володимира Старка «Незабутня постать: яскрава творча особистість, педагог-мультиінструменталіст і виконавець Василь Жолубак»; викладача історії мистецтва і дизайну КЗ ЛОР Львівського коледжу декоративного і ужиткового мистецтва імені І. Труша Анни Коржевої «Томаш Хохолоушек – знакова постать галицької музичної освіти»; доцента кафедри музикознавства та фортепіано ДДПУ ім. Івана Франка Олександри Німилович «Постать Володимира Грудина в контексті розвитку камерно-інструментального мистецтва української діаспори США»; кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка Олени Павленко «Олег Кудряшов і ансамбль „Гармонія”»; кандидата мистецтвознавства, доцента ЛНМА імені М. В. Лисенка Зеновії Жмуркевич «Камерні рефлексії Валерія Квасневського». Питання загадковості постаті Й. Брамса заторкнула у своїй розвідці концертмейстер кафедри камерного

ансамблю і квартету Оріся Стецяк, а саме зробила аналіз досліджень, що стосуються світогляду композитора та методу композиції, змісту та принципу формотворення.

Проведення заходу в люб'язно наданій професором Остапом Майчином мистецькій аудиторії (№ 39), передбачало живе спілкування «за круглим столом» і безпосередній контакт між присутніми. Урочистій атмосфері заходу особливо сприяла присутність видатних Артистів сучасності – доктора мистецтвознавства, професора Олександра Козаренка та Народної артистки України, професора Лідії Шутко, а поряд із ними зовсім юних музикантів – синочка доцента Марії Липецької і донечки доцента Оксани Басси, які теж з особливим зацікавленням слухали доповідачів.

Актуальністю вирізняються наукові дослідження представлені в науковій секції – «Камерно-інструментальний ансамбль: культурологічний аспект», де зустрічаємо доповіді: кандидата мистецтвознавства, старшого наукового співробітника відділу музикознавства та етномузикології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії імені М. Т. Рильського НАН України, члена НСК України Ольги Кушнірук «Камерно-ансамблеве виконавство Олега Криси (дискографічний аспект)»; доцента кафедри музикознавства та фортепіано Навчально-наукового інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. Івана Франка Уляни Молчко «Концертна діяльність Петра Пшенички на сторінках часопису «Українські Вісті»»; студентки ЛНМА імені М. В. Лисенка Оксани Гніт «Камерними стежками співачки Олександри Любич-Парахоняк»; старшого викладача кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтва ЛНУ імені Івана Франка, Відмінника народної освіти України Наталії Юзюк «Вибрані твори Станіслава Людкевича в ансамблевому перекладі для фортепіанного дуету: розширення кола камерного репертуару (до 140-річчя від дня народження композитора); студентки кафедри теорії музики, спеціалізація «Музичне музикознавство», ЛНМА імені М. В. Лисенка Катерини Кундуш «Традиції виконання творів Ф. Шуберта на концертних стінах Львова»; композитора, фахівця по зв'язках із громадськістю у ЛНМА імені М. В. Лисенка Анни Школьнікової «Камерний вимір Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові: експозиції, концертні вечори, презентації»; доцента кафедри камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка Наталії Мариняко «Камерно-інструментальна творчість М. Скорульського як віддзеркалення українського історико-культурного соціуму»; кандидата мистецтвознавства, заступника директора з навчальної роботи КДШМ № 5 ім. Л. Ревуцького, доцента ДАМ ім. М. Глінки Олександри Гумен «Відлуння арфового століття – пам'яті Вікторії Полтаревої (до 100-річчя від дня народження)». Дослідження науковців, визнаних знавців відповідної тематики, без сумніву, дають змогу не лише зазирнути за лаштунки минулого, а й краще зрозуміти суть епохи, що є невід'ємною складовою нашої музичної історії.

Історичним рефлексіям академічного та камерного музикування присвятила свою доповідь музичний редактор Львівської Держтелерадіокомпанії від 1972 до 2012 року пані Любов Козак. Цінні архіви телебачення містять унікальні записи львівських оркестрів, різноманітних славетних галицьких камерно-інструментальних ансамблів, багато з яких продовжують і нині тішити своїм виконанням вишукану публіку. У заключному слові кандидат мистецтвознавства (Ph.D.), доцент Ніна Дика подякувала усім доповідачам, учасникам та гостям конференції за активну участь та цікаві різноманітні розвідки, присвячені багатьом аспектам культурно-

мистецького життя України, питанням жанрово-стильової специфіки камерного мистецтва, славетним персоналіям та видатним колективам. Модератор науково-мистецького заходу зазначила, що спільна праця і наукова активність дослідників, мистецтвознавців, педагогів та виконавців спрямована на реалізацію спільної мети: увіковічити славу історію камерно-інструментального виконавства для нащадків, зберегти історію та традиції, на яких вчать та розвиваються покоління камералістів – виконавців, науковців, педагогів.

У контексті науково-мистецької події відбувся Концерт камерної музики «Пам'яті професора Тетяни Шуп'яної» – славної української скрипальки, педагога, камералістки (модератор – кандидат мистецтвознавства, доцент ЛНМА імені М. В. Лисенка Наталя Вакула). З нотками смутку і, водночас, глибокої шани, лунали спогади учнів, рідних, друзів, колег: кандидата мистецтвознавства, доцента, завідувачки кафедри камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка Тетяни Слюсар; Лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, Заслуженого діяча мистецтв України, доктора мистецтвознавства, професора Олександра Козаренка; Лауреата Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (1970), доцента ЛНМА імені М. В. Лисенка Любов Чайковської; Лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, Заслуженого діяча мистецтв України, завідувача кафедрою струнно-смичкових інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка, професора Юрія Ланюка; кандидата педагогічних наук, професора Ю. А. Соколовського; доньки Тетяни Григорівни Шуп'яної – пані Галини, яка щиро надала численні фото з родинного архіву. У фотосвітлинах (трансляція на екран) оживала історія життя і творчості прекрасної Людини, Музиканта, Педагога Тетяни Григорівни Шуп'яної.

У виконанні студентів і концертмейстерів кафедри камерно ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка прозвучала камерно-інструментальна музика: Струнний квартет d-moll, op. 42 Йозефа Гайдна у виконанні: М. Полячок (скрипка), І. Максимів (скрипка), Є. Башевої (альт), А. Флуд (віолончель) (клас ст. викладача М. З. Карапінки), Тріо op. 70 D-dur, I частина Людвіга ван Бетховена у виконанні: О. Мозіль (фортепіано), Н. Кісюка (скрипка), Т. Менцінського (віолончель) (клас професора О. Б. Пилатюк), Соната № 1 для скрипки та фортепіано Моріса Равеля у виконанні О. Кульчицького (скрипка) і В. Вознюк (фортепіано) (клас доцента В. В. Андрієвської), Соната для віолончелі та фортепіано Альфреда Шнітке у виконанні О. Литвиненко (віолончель) і М. Саська (фортепіано) (клас доцента Т. М. Слюсар).

Міжнародна науково-творча конференція *«Знакові постаті камералістики: до ювілейних дат»*, об'єднавши провідних музикознавців, культурологів, істориків, музикантів-практиків (виконавців та педагогів), вирізнялася широким діапазоном питань історії та теорії камерного мистецтва, його жанрово-стильової специфіки, естетики виконавської та композиторської творчості, музичної педагогіки, що зробило проєкт поліфонічним. Подія залишиться в пам'яті кожного віддзеркаленням музичної науково-мистецької ситуації минувшини і сьогодення, а подальші дослідження зможуть вивести на нові обрії узагальнень та нові напрямки, стимулюючи до поглиблених наукових ідей і смислів.

